

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Rejicitur prima sententia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

ARTICVLVS IV.

*Primum retributio meritorum in Deo sit
actus propriae & strictae iustitiae, &
quoniam illa sit, commutativa, vel di-
tributiva?*

77. **T**itulus supponit plures dari species strictae & rigorosae iustitiae: nempe iustitiam legalem, quae respicit bonum commune, & aequalitatem non exhibendam alicui personae particulari, sed reipublicae, distributivam, quae pertinet ad superiorem distribuentem bona communia personis particularibus, & commutativam, quae respicit aequalitatem rei ad rem inter personas privatas, v. g. aequalitatem quae debet servari in emptione & venditione, in conductione & conventionione, & sic de alijs contractibus. Supponit etiam, praeter species illas strictae & rigorosae iustitiae, dari plures species iustitiae large & improprie sumptae, quae partes potentiales iustitiae appellari solent, quia imitantur quidem & emulantur rationem iustitiae, ab ea tamen deficient, vel quia non possunt reddere aequale, vel quia non habent debitum rigorosum & legale, sed morale tantum, quod attenditur secundum honestatem quandam & decentiam, non vero secundum legis obligationem. Ad hoc genus iustitiae pertinent virtutes quae sunt ad alterum, v. g. religio, quae respicit cultum Dei; observantia, quae respicit superiores; pietas, quae respicit parentes; gratitudo, quae respicit benefactores; & intendit recompensationem exhibere pro collatis beneficijs; & fidelitas, quae intendit servare fidem in verbis, & adimplere promissa. His praemissis.

78. **D**ifficultas est & controversia inter Theologos, a qua ex illis speciebus iustitiae procedat retributio meritorum in Deo, an a iustitia commutativa, vel distributiva, quae sunt species strictae & rigorosae iustitiae, vel a gratitudine aut fidelitate, quae sunt species iustitiae improprie & large sumptae, seu partes potentiales iustitiae.

Prima sententia tenet praemium non reddi meritis a Deo ex stricta iustitia, commutativa, vel distributiva, sed solum ex fidelitate, vel gratitudine. Ita Vazquez hic disp. 215. cap. 1. & sequentibus, Lorca disp. 44. & Aravius art. 1. huius quaest. concl. 3. num. 6. Secunda, quam docet Suarez in opusculo de iustitia, & lib. 12. de gratia cap. 10. asserit illud reddi ex iustitia commutativa, quam dicit esse formaliter in Deo, seclusis imperfectionibus. Tertia, quae mediat inter utramque, & quae in Schola Angelica communis est, fatetur retributionem meritorum in Deo esse quidem actum propriae & strictae iustitiae, non tamen commutativae, sed solum distributivae, habentis modum aliquem seu similitudinem commutativae iustitiae. Unde sit

S. I.

Rejicitur prima sententia.

79. **D**ico primo, redditionem praemij pro meritis in Deo esse actum iustitiae, non vero gratitudinis, aut fidelitatis. Probatur primo ex illo 1. ad Timoth. 4. *Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi*

A Dominus in illa die iustus iudex: quod enim datur per modum praemij & coronae, & a Deo ut iusto iudice, datur ex iustitia, non vero ex gratitudine, aut fidelitate. Unde D. Thomas ibidem lect. 2. inquit. *Corona iustitiae dicitur, quam Deus ex sua iustitia reddit.* Et S. Augustinus tract. 3. in Joan. verba illa Apostoli expendens: *Jam debitum flagitat* (inquit) *jam debitum exigit: ut ante susciperet gratiam, misericordem patrem opus habebat; ut premium gratiae, iustum iudicem.*

Confirmatur ex Apostolo ad Hebraeos 6. dicente: *Non est iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri: si enim ex sola fidelitate Deus mercedem bonis operibus debitam retribueret, Apostolus non diceret, Non est iniustus Deus ut obliviscatur operis vestri*, sed diceret, non est infidelis, ut sui verbi, vel suae promissionis obliviscatur: Ergo non ex fidelitate, sed ex iustitia, Deus reddit praemium meritis nostris. Unde Augustinus de natura & gratia cap. 2. ait: *Non est iniustus Deus, ut iustos fraudet mercede iustitiae.*

Confirmatur amplius ex Tridentino sess. 6. cap. 16. ubi eum promissiones divinas, factas operibus iustorum, retulisset ex sacra Scriptura, subdit: *Aequo ideo bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita aeterna, & tanquam gratia filijs Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda: haec enim est illa corona iustitiae, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse dicebat Apostolus, a iusto iudice sibi reddendam.* Ubi Concilium duos titulos, & rationes distinguit sperandi beatitudinem, scilicet ut hereditatem filiorum, & ut coronam iustitiae; & juxta illos, duas etiam videtur promissiones docere; una est quae promittitur ut gratia, id est ut hereditas gratiae debita, juxta illud: *si filij, & haeredes*; alia quae promittitur ut merces, seu ut corona iustitiae: Ergo sentit Concilium, ex posteriori promissione, quae est sub conditione operum, majus iustitiae debitum, quam ex priori simplici & absoluta promissione resultare: unde cum ex priori oriatur fidelitatis debitum, necesse est, ut ex posteriori, conditione operum impleta, strictae iustitiae obligatio nascatur.

Probatur secundo ex D. Thoma hic art. 1. sic dicente: *Meritum & merces ad idem referuntur, id enim merces dicitur quod alicui recompensatur pro retributione operis, vel laboris, quasi quoddam pretium ipsius: unde sicut reddere justam pretium pro re accepta ab aliquo, est actus iustitiae, ita etiam recompensare mercedem operis vel laboris, est actus iustitiae.* Ubi iustitiae actum non sumi pro actu gratitudinis manifestum est: nam quod ex gratitudine datur, non datur ut merces, nec est quasi pretium. Unde idem S. Doctor supra quaest. 21. art. 3. ait: *Meritum & demeritum dicuntur in ordine ad retributionem, quae fit secundum iustitiam.* Et 1. contra Gent. cap. 93. concedit esse in Deo iustitiam, sicut liberalitatem & prudentiam: Sed prudentia & liberalitas sunt propriae & formaliter in Deo: Ergo & iustitia.

Probatur tertio conclusio: Licet id quod est debitum merito, possit reddi ex fidelitate, si fit promissum; aut ex gratitudine, si detur in recognitionem beneficij recepti; quatenus tamen est

debitum merito ut tali, tanquam primum scilicet, corona, & merces formaliter, non redditur ex fidelitate aut gratitudine: tum quia neutra ex illis virtutibus hanc rationem formaliter respicit: tum etiam quia si quod redditur ex fidelitate, esset primum & corona, sequeretur quod Incarnatio, quæ ex fidelitate promissionum divinarum fuit data antiquis Patribus, & remissio peccatorum, quæ peccatori se convertenti datur ex fidelitate divinæ promissionis, essent primum, merces, & corona iustitiæ: quod dici nequit, cum utraque sit pure gratuita, & non possit cadere sub merito, saltem de condigno, ut infra patebit. Similiter si quod datur ex gratitudine, primum esset, munera quæ in gratiarum actionem Deo offerimus, haberent rationem primum & coronæ; quod etiam absurdum est: Ergo id quod est debitum ex merito, quatenus tali, non nisi ex iustitia redditur.

84. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Cum vita æterna sit magis debita operibus meritorij iustorum, quam prima gratia remissiva peccati operibus ad eam disponentibus, quia illa datur ut primum & corona, hæc vero merè gratis; & tamen prima gratia sanctificans disponenti se datur ex fidelitate divinæ promissionis, ut patet ex illo Zachar. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; manifestum est quod vita æterna alio titulo debetur operibus meritorij iustorum, quam fidelitatis, subindeque quod ex iustitia stricta & rigorosa obligatur Deus eam reddere iustis: præsertim quia ex promissione acceptata sub conditione operis æqualis, oritur obligatio ex vera iustitia, ut patet in obligatione reddendi denarium, conventionem factam cum operarijs, sub conditione laborandi in vinea. Unde cum Deus promiserit iustis vitam æternam, sub conditione bonorum operum, quæ ratione gratiæ & charitatis à qua procedunt, habent æqualitatem seu proportionem cum vita æterna, ut infra ostendemus, ex illis (supposito tali pacto seu promissione) oritur in Deo obligatio stricta iustitiæ, ad remuneranda bona opera iustorum, ex gratia & charitate procedentia.

§. II.

Eadem veritas aliâ ratione suadetur.

85. Potest etiam suaderi conclusio, demonstrando virtutem gratitudinis non posse reperiri in Deo, subindeque nec retributionem primum pro meritis hominum ab illa procedere. Sic ergo potest hæc ratio breviter proponi. Virtus gratitudinis non reperitur in Deo: Ergo retributio primum pro meritis iustorum, in Deo non est actus virtutis gratitudinis. Consequentia patet: Antecedens probatur primò. Virtutes quæ respiciunt alium ut superiorem & excellentem, Deo repugnant; unde in illo non possunt esse religio, pietas, aut observantia, ut omnes fatentur: Sed gratitudo respicit alium, nempe benefactorem, ut superiorem & excellentem; quia ut ait D. Thomas 2. 2. quæst. 106. art. 3. *Benefactor, in quantum huiusmodi, est causa beneficii*, & ideo beneficiatus ad benefactorem convertitur ut ad principium suum, ut ibidem subdit S. Doctor: Ergo virtus gratitudinis non potest in Deo reperiri formaliter.

Secundò: Objectum gratitudinis est beneficium ab alio acceptum: Sed Deus nullum potest

Tom. IV.

A recipere beneficium à creaturis; cum sit sibi sufficiens, & nullius boni indigens, ut declarat Propheta Psal. 15. dicens: *Ego dixi Deum meum es tu, quoniam bonorum meorum non eges*: Et Psal. 49. *Deus Deus tuus ego sum, non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos &c. Meus est enim orbis terræ &c.* Ergo virtus gratitudinis non potest esse in Deo.

Neque valet si dicas, Deum posse recipere gloriam à creaturis, quæ est aliquod bonum ipsi extrinsecum, quod respicit quasi beneficium sibi collatum, & quasi cedens in proprium bonum & utilitatem. Cum enim quidquid creatura potest facere in gloriam & obsequium Dei, pluribus titulis ipsi debitum sit, nempe titulo creationis, titulo conservationis, & titulo innumerabilium donorum quibus creaturam rationalem afficit, perficit, & cumulat, non potest habere rationem doni seu beneficii Deo præstiti, sed ad summum est obsequium & servitium illi debitum. Unde Christus Lucæ 17. ait: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus*. Quibus verbis evidenter nos instruit, ut non solum nos aliquid Deo contulisse, aut dignos aliquam Dei gratitudine, propter servitia illi exhibita reputemus, sed potius nos servos inutiles esse sentiamus. Unde egregie Bernardus: *Cum ei donavero quidquid sum, quidquid possum, nonne istud est totum, sicut stella ad Solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad acervum? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima, corpus & animam, vel potius unum minutum, voluntatem meam; & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit; qui toto, totum me sibi comparavit?*

Tertiò probatur idem Antecedens: Dominus non potest servo ex gratitudine obligari: Sed hominatio creationis, & conservationis, & pluribus alijs titulis, Dei servus est: Ergo Deus non potest ex gratitudine homini obligari. Quam rationem insinuat D. Cyrillus, relatus à D. Thoma in catena aurea, in illud Lucæ 17. *servi inutiles sumus*. Considera (inquit) quod qui apud nos dominantur, non referunt gratias, cum alicuius subditorum statuta sibi prosequuntur obsequia &c.

Dices: Inter homines posse dominum ex gratitudine servo obligari: nam D. Thomas 2. 2. quæst. 106. art. 3. ad 4. docet cum Seneca lib. 3. de beneficijs, quod *quandiu servus præstat quod à servo exigitur, ministerium est; ubi plusquam à servo necesse est, beneficium est; & ideo servus ultra debitum facientibus, gratia sunt habenda*. Ergo pariter, licet homo sit Dei servus; si tamen operetur ultra id quod tenetur, præstat beneficium Deo, & ex parte Dei aliqua gratitudo correspondere potest.

Sed hoc facile potest confutari: In primis enim ex hac solutione sequitur quod solum opera bona supererogationis, & quæ cadunt sub consilio, sint meritoria apud Deum, non verò quæ cadunt sub præcepto; nam solum in eliciendis operibus supererogationis, verificatur hominè facere ultra id quod tenetur: Sed hoc est absurdum: cum enim ea quæ cadunt sub præcepto, procedant ex virtute obedientiæ, quæ tribuit specialem rationem meriti, magis sunt meritoria, cæteris paribus, quam ea quæ cadunt sub consilio: Ergo &c.

Deinde servitus hominis ad Deum, longè altior est & major, quam servitus hominis ad hominè: nam homo licet ut servus, alterius hominis sit

Z ij